

Jan Bauer mapoval v nové knize bílá místa našich dějin

ROZHOVOR

JITKA KYŠPERSKÁ

Spisovatel a publicista Jan Bauer, který je znám i ze stránek našeho Deníku, nedávno vydal v nakladatelství ČAS novou knihu nazvanou Bílá místa našich dějin.

Při této příležitosti jsme mu položili několik otázek.

Která jsou vlastně ta bílá místa našich dějin?

Nejedná se o bílá místa tak, jak je známe třeba z historie objevitelských cest. Jsou to prostě příběhy z české historie, o nichž toho mnoho nevíme, zato bývají opředeny pověstmi, dohady a hypotézami. Proto bychom o nich mohli hovořit také jako o záhadách nebo tajemstvích. Takovými nejznámějšími záhadami jsou například vražda posledního Přemyslovce, krále Václava III. v Olomouci, která vlastně představuje nevyřešený detektivní případ, nebo tajemství Golema, umělého člověka, jenž byl údajně sestaven moudrým pražským rabinem Löwem. Ale protože právě tyto případy jsou až příliš opsané, záměrně jsem se jim ve své knize vyhnul. Na jiné, například na otázku, zda Milota z Dědic zradil v bitvě na Moravském poli, mi prostě nezbylo místo.

Zatím jste hovořil o tom, co ve vaší knize nenajdeme. Ale co v ní najdeme? Co byste z ní čtenářům doporučili?

Zamysleme se třeba nad tajemným masakrem v jeskyni Býčí skála v Moravském krasu, budeme pátrat po sedmi bájných přemyslovských knížatech, po místu posledního odpočinku velkomoravského vládcce Svatopluka i po slavném vítězi nad Tatary Jaroslavovi ze Šternberka. Naši pozornosti neunikne podivný Lžiwaldemar, který tak výhodně pomohl Karlovi IV., ale ani anglický alchymista a dobrodruh Edward Kelley. Připomeneme si tajemnou kapli Božího těla, snad spojenou s první českou zednářskou lóží, i skutečnost, že slavný svůdce Casanova zřejmě upravoval libreto Mozartových oper... Snad vám

tato malá ochutnávka postačí, abyste si udělali představu o mé knize.

V poslední době píšete především historické detektivky. Jak jste se dostal ke psaní o historických záhadách?

Historickým záhadám se věnuji podstatně déle než historickým románům a detektivkám. Už v letech 2000 až 2002 jsem vydal celkem pět svazků Záhad českých dějin. Později k nim přibýly tři tituly pod stejným hlavním názvem Tajnosti královských trůnů a pod pseudonymem Felix Krumlovský jsem napsal Ututlané dějiny, kdežto první historickou detektivku nazvanou Pražský rozparovač jsem vydal až v roce 2009. Dá se tedy říci, že k historickým detektivkám mě přivedly právě historické záhady.

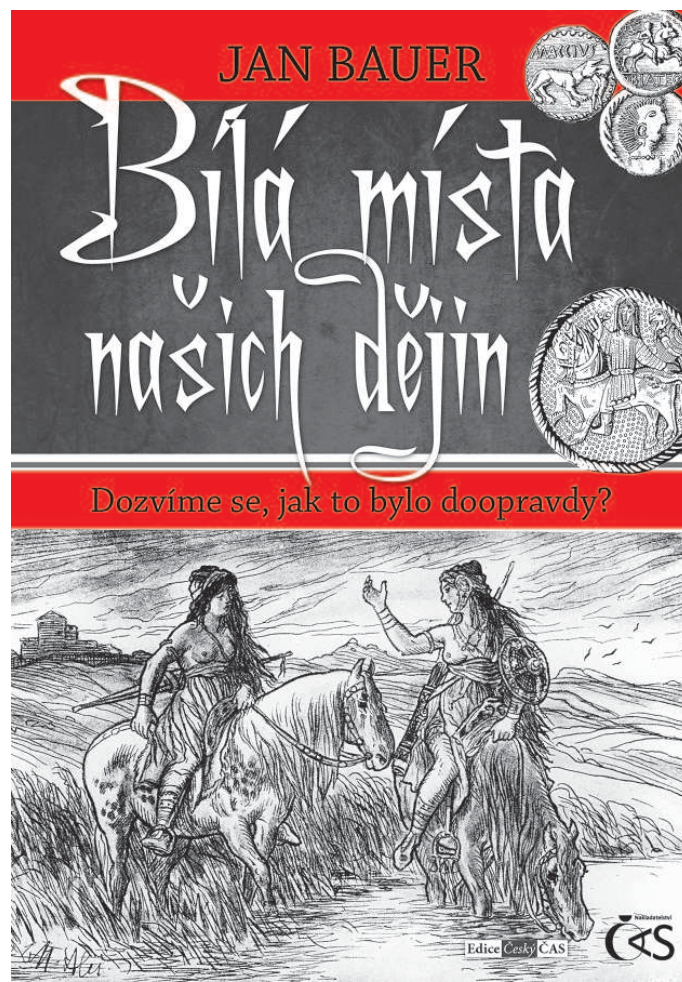
Máte nějaké autorské vzory?

Samozřejmě Miroslava Ivanova, jehož knihy Historie skoro detektivní a pozdější Podivuhodné příběhy byly pro mě vzorem při psaní Záhad českých dějin a kterého jsem měl to štěstí dobře znát. Nemohu také zapomenout ani na známé popularizátory archeologických objevů C. W. Cerama, Zenona Kosidowského a také skvělého francouzského historika a spisovatele Alaina Decauxe. Ale tím rozhodujícím impulzem, který mě přitáhl ke psaní o historických záhadách, bylo letité přátelství s významným moravským archeologem Zdeňkem Klaníčem, bývalým vedoucím výzkumu hradiště v Mikulčicích.

Takřka současně s touto knihou jste vydal i publikaci o nedávných prezidentských volbách Dramatické střídání na Hradě. Jak jste to stihl?

Ani se neptejte, dalo mi to docela zabrat. Naštěstí jsem bývalý dlouholetý novinář a tudíž jsem zvyklý psát denně a nemusím čekat na políbení múzou. Prostě si uvařím kávu, zapnu počítač a pak už to jde tak nějak samo.

Knihu Bílá místa našich dějin si můžete objednat na internetové adrese:
<http://www.nakladatelstvi-cas.cz/kniha/bila-mista-nasich-dejin>

Novinář a spisovatel Jan Bauer

✓ Český novinář a spisovatel, narozený 11. dubna 1945 v Jihlavě, původním povoláním zemědělský inženýr, žije dlouhodobě na samotě u Vodňan.

✓ V prosinci roku 2009 mu vyšla jubilejní stá kniha, čímž se stal nejplodnějším jihočeským autorem všech dob.

✓ Některé knihy napsal pod pseudonymy, věnuje se především literatuře faktu a detektivkám.

Historie a cíle cisterciáckého řádu

Italský klášter Chiaravalle Milanese, kde se Vilemína – Blažena během života v Itálii usadila, byl založen roku 1135 cisterciáky. V tomto mnišském řádu (latinsky Ordo Cisterciensis, OCist.), založeném roku 1098, žijí mniši podle přísných zásad klášterního života hlásaných Benediktem z Nursie, navazující na benediktinskou tradici (vznikl jako reformace benediktinského řádu).

Název získal podle latinské podoby místa, kde byl založen – Citeaux – latinsky Cistercium. Řád se dělí na mužskou a ženskou větev, jeho členové se označují jako cisterciáci (cisterciensi, cisterciáni) a cisterciáčky (cisterciánky). Na přelomu 20. a 21. století řád spravoval 127 klášterů s asi

1300 muži a 1100 ženami. V čele řádu stojí generální opat.

Historie řádu

Roku 1098 založil Robert, opat benediktinského kláštera Molesme, nespokojený s tamními pořádky, s dvanácti dalšími mnichy klášter ve francouzském Citeaux. V novém klášteře, který původně stál v neobydlené krajině věnované příbuznými opata Roberta, chtěli žít podle nezmírněných, přísně asketických regulí sv. Benedikta z Nursie. Tento klášter se stal centrem reformního hnutí v benediktinském řádu, které se distancovalo od přepychu a okázalosti a soustředilo se na prostotu a odfikání podle hesla sv. Benedikta „Ora et labora“ (Modli se a pracuj), které benediktini postupně opustili.

Mladý opat

Za působení opata Albericha se mniši tohoto kláštera roku 1100 s povolením papeže Paschalise II. osamostatnili a přijali název podle svého působiště – cisterciáci. Nový řád byl podřízen přímo Svatému stolci. Řádu bylo zakázáno přijímat jakékoli církevní poplatky a stanovena povinnost manuální práce jak pro laické

bratry (konvrše), tak pro samotné mnichy. Alberich zavedl také nový řádový oděv, bílý hábit s černým škapulířem. Definitivní uznání řádu proběhlo v roce 1119.

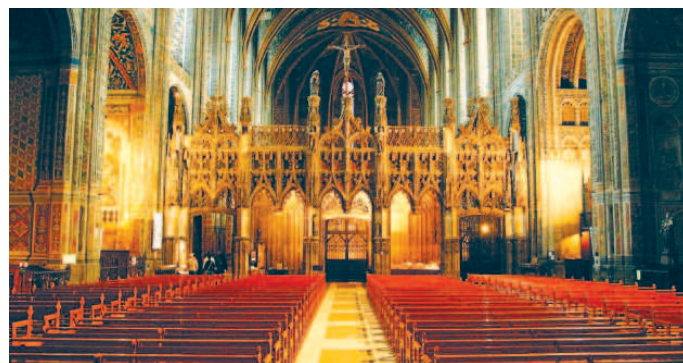
Roku 1112/13 vstoupil do kláštera v Citeaux jako novic mladý Bernard, který se již roku 1115 jako pětadvacetiletý stal opatem nově založeného kláštera v Clairvaux. Postupně se stal vůdčí duchovní osobností své doby a významně se zasloužil o rozšiřování řádu zakládáním nových klášterů. Když roku 1153 umíral, existovalo v Evropě kolem 300 (možná i 350) cisterciáckých klášterů, z toho 68 bylo založeno v Clairvaux. Cisterciáci brzy zatlačili do pozadí clunijské mnichy. V roce 1145 byl zvolen někdejší mnich z Citeaux papežem a přijal jméno Evžen III.

no Evžen III.

Šířili pokrok

Cisterciácké kláštery se budovaly převážně v odlehlých končinách a nehostinných krajích, aby mniši nepřicházeli do kontaktu s laiky a snáze mohli dodržovat přísnou řeholní kázeň. Kolem těchto objektů se většinou nacházel vodní tok a mnoho dosud neobdělávané půdy, kterou začali postupně kultivovat. Na polích i zahradách pracovali sami cisterciáci a naplňovali tak řádové regule.

Jejich zásluhou byly zúrodnovány mnohé do té doby pusté oblasti západní a střední Evropy. Zároveň šířili pokročilejší způsoby zemědělského hospodaření, které byly běžné ve Francii. (JK)

Ukázka z kapitoly Česká princezna kacířkou

Z druhého manželství českého krále Přemysla I. Otakara s Konstancí Uherskou se narodilo celkem devět dětí. Nejstarší Vratislav, pojmenovaný stejně jako jeho syn z prvního manželství s Adlétou Míšeňskou, přišel na svět v roce 1200, těsně po druhé svatbě, a k žalu svých rodičů zemřel ještě jako nemluvně. Po něm následovala Judita, později provdaná za korutanského vévodu Bernarda, dále Anna, která se stala manželkou slezského vévodu Jindřicha Pobožného, který zahynul v roce 1241 v bitvě s Mongoly u Lehnice. Třetí narozenou dcerou byla Anežka, ale podobně jako Vratislav zemřela ještě v útlém věku. Následoval Václav, budoucí český král, po něm Vladislav, otcem jmenovaný moravským markrabětem, jenž však opustil svět vezdejší už ve dvaceti letech. Dalším synem byl Přemysl, matčin mazánek, který nahradil zemřelého bratra v čele Moravského markrabství. Nejmladší pak byly dvě dcery – Blažena a Anežka, budoucí světice, která podědila jméno po své předčasně zesnulé sestřičce. Mimořádná osobnost svaté Anežky České je dostatečně známá. Zato její sestra Blažena, narozená asi v roce 1210, je obestřena tajemstvím. Podle historika Josefa Zemlička patří „ke vzrušujícím záhadám přemyslovské genealogie“. V českých písemných pramenech je takřka zamlčena, zato zcela náhodou žena, která by s ní mohla být totožná, vyplouvá na povrch v aktech inkvizičního procesu, který se odehrál v Miláně v roce 1300.

Podle výpovědí inkvizičních svědků přišla prý někdy před rokem 1260 do Itálie jistá paní Guilemina, tedy Vilemína, což prý nebylo její původní jméno. Ve skutečnosti se údajně jmenovala Felix, což přeloženo znamená „šťastná“ nebo „blážená“. Tomu by tedy odpovídalo české jméno Blažena. Paní Vilemína či Blažena se se svým malým synkem usadila v Miláně. O jejím manželovi však nebylo nic známo, zato její matka se prý jmenovala Konstancie a její otec i bratr nosili královskou korunu. Podle těchto indicií se zdá, že jsme na správné stopě a tajemná dáma přišla do Milána z českého královského dvora. Všechno jasně ukazuje na to, že by opravdu mohlo jít o dceru Přemysla II. Otakara a Konstancie Uherské a sestru Václava I.

Jenže jestli to skutečně byla ona a zdá se, že se opravdu jedná o jednu a tutéž osobu, nevíme, jak se do severní Itálie dostala. Provdal ji sem královský otec za nějakého významného velmože, který mezitím zemřel? Nebo musela opustit panovnický dvůr a Čechy kvůli neznámému provinění? Že by svého syna měla jako svobodná matka? Pokud by tomu tak opravdu bylo, byl by to pochopitelně další skandál v panovnické rodině a mnozí škodolibí kronikáři by si na něm jistě rádi smlsli. Vždyť se svou náchylností k lechtivým klepům často příliš nelišili od dnešních bulvárních novinářů. Historik Josef Zemlička se domnívá, že odpověď na naši zvědavost by se prý mohla skrývat někde na dvoře korutanských vévodů, kam se provdala její starší sestra Judita. Z Korutan by to už na sever Itálie nebylo tak daleko...

Ať tomu bylo jakkoliv, Vilemína – Blažena na sebe v Miláně brzy strhla pozornost. Údajně žila v pokorné zbožnosti a velmi prostě. Měla schopnosti záračné léčitelky, uzdravila například dcery ze šlechtické

rodiny Oldegardi a mnoho dalších lidí. Proslula rovněž, stejně jako její sestra svatá Anežka, dobročinností a péčí o chudé. Nakonec se usadila v klášteře v Chiaravalle a soustředila kolem sebe široký okruh příznivců a vyznavačů. Jejím velkým ctitelem byl bohatý milánský měšťan Ondřej Saramita, který o ní rozhlašoval, že je světice – což Vilemína skromně popírala – a později založil sektu nazvanou podle jejího jména – sektu vilemitů.

Dokud Vilemína – Blažena žila, byla v Miláně pro svou výraznou zbožnost a umění léčit oslavována a ctěna. Když v roce 1281 ve věku 71 let zemřela, s velkým oplakáváním uložili její tělo v klášteře v Chiaravalle, jemuž věnovala všechen svůj zřejmě značný majetek. Na jejím hrobě pak zbudovali oltář, k němuž putovaly tisíce poutníků. Na výroční den jejího úmrtí, svátek svatého apoštola Bartoloměje, 24. srpna, se zde shromažďovali její vyznavači ze sekty vilemitů oděni v roucha hnědé barvy. V klášteře dokonce uchovávali svcenu vodu s vonnými oleji, v níž jeptišky po Vilemínině smrti omylem její mrtvé tělo. Pouhých pár kapek této tekutiny prý dokázalo záračně uzdravit těžce nemocné.

Ondřej Saramita se v roce 1281 vydal do Čech, aby pohřbil Vilemíniny královské příbuzné k žádostem o její svatořečení. Jenže do Prahy nedorazil v právě vhodném čase. Vilemínin synovec, král „železný a zlatý“ Přemysl Otakar II. před třemi lety tragicky zahynul na Moravském poli a v Čechách řádily hordy jeho příbuzného Oty Braniborského, který držel v zajetí Přemyslova syna, krále Václava. Kdo pak by se staral o svatořečení nějaké přemyslovské princezny, která možná odešla z rodového hradu po bůhvíjakém ostudném maléru? A tak snad jen u Vilemíniny mladší sestry Anežky mohl zbožný Ital nalézt pochopení, ale v neklidné Praze, kde v tom čase jistě nebylo příliš bezpečno, se ani nesešl.

Ondřej Saramita se tedy z Čech vrátil s nepořízenou. Mezitím se však o jeho sektu a ženu, kterou považoval už za živa za světici, začala zajímat Svatá inkvizice. Připomeňme si, že církev v té době nebyla náchylná tolerovat nějaké samozvané světce a sekty, natož předem neschválené záznaky. Evropou se šířily nebezpečné hereze jako bylo hnutí albigeňských žádajících církevní reformu, obnovení apoštolské chudoby a odmítající dogma o trojici boží, nebo obsahem podobné hnutí valdenských. Vilemíte je připomínali až příliš. A tak po delším šetření byl v září 1300 z kazatelny milánského kostela sv. Šimona vyhlášen nález Svaté inkvizice, podle něhož byla Vilemína – Blažena prohlášena posmrtně za kacířku a vilemité za pravé víře nebezpečnou sektu. Církev o nich dokonce šířila nejrůznější pomluvy a obviňovala je z různých zvrhlostí a sexuálních orgií, na což nevědomý lid ve všech dobách vždycky rád a ochotně naletěl. Čím větší špatnost, tím lépe se přece o ní poslouchá!

Tělesné pozůstatky Vilemíny – Blaženy musely být vykopány z klášterního hrobu a spáleny na hranici. Její prach pak domínikánští mniši rozmetali do všech stran. Z kacířství byli inkvizičním soudem usvědčeni i příslušníci sekty vilemitů a brzy vzplály další hranice. Tentokrát už na nich nehořely jen mrtvé kosti české princezny, tentokrát hořeli živí lidé...